

In archieftijdschriften gelezen (Afl. 4)

ADV N Mededelingen, nr. 5/6 (jan.-juni 2003), nr. 7/8 (juli-dec. 2003)

Uitg.: Archief- en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme (ADV N). Lange Leemstraat 26. B-2018 Antwerpen (België)

Het mededelingenblad van het ADVN bevat hoofdzakelijk nieuws over de werking van de instelling, kondigt nieuwe publicaties met betrekking tot de Vlaamse beweging aan en stelt eigen (archieff)aanwinsten voor. Een belangrijk fonds dat vorig jaar werd ontsloten is het geheel van archieven van en over Cyriel Verschaeve (1874-1949) (Luc Boeva, *Het Fonds Verschaeve in het ADVN. Tentoonstelling ingericht door het ADVN en het Jozef Lootensfonds naar aanleiding van de inventarisering van het Fonds Verschaeve*; afl. 7/8, p. 5-6). Dit archieffonds, dat een conglomeraat is van diverse gelijksoortige archieven, is 25 strekkende meter groot en telt 3.280 inventarisnummers. Daarnaast zijn er nog meer dan 2.000 boeken en brochures, ruim 400 titels van periodieken en meer dan 3.400 audiovisuele stukken. Dit alles is ontsloten dankzij een gedrukte inventaris die bij het ADVN kan worden aangekocht. In de leeszaal kan een meer gedetailleerde werkinventaris worden raadpleegbaar. (Gustaaf Janssens).

Archief- en bibliotheekwezen in België = Archives et bibliothèques de Belgique, 72 (2000), 73 (2001), 74 (2002)

*Uitg.: Archief- en Bibliotheekwezen in België vzw. Keizerslaan 4, B-1000 Brussel (België)
ISSN 0775-0722*

Het lijkt erop dat ABB de opgelopen publicatieachterstand aan het inlopen is. Afl. 72 (2000) kwam begin 2004 (!) van de pers, afl. 73 (2001) – zonder archivistische bijdragen – en afl. 74 (2002) verschenen kort daarna.

Afl. 72 bevat de handelingen van de 'Section Archivistique' van het zesde Congrès de l'Association des Cercles francophones d'histoire et d'archéologie de Belgique (Mons, 25-27 augustus 2000) en werd uitgegeven door Daniel Van Overstraeten, A. Carapelle, M. Henrist en F. Rabecki stellen een studie voor over de techniek van het vriesdrogen en het ontsmetten van documenten na waterschade op basis van ervaringen opgedaan bij vijf rampen (*Séchage d'archives par lyophilisation et désinfection des papiers*, p. 7-16). Jean-Louis Delaet behandelt de deelname en de inbreng van het Stadsarchief Charleroi bij de productie van de cd-rom *Charleroi. Suivez le guide! (La découverte du patrimoine archivistique par le biais du multimedia: le cd-rom "Charleroi. Suivez le guide!")*, p. 17-26), Rolande Depoortere bestudeert de organisatie van de militaire rechtspraak in

België en formuleert voorstellen rond de selectie en de beschrijving van deze gerechtelijke archieven (*Les archives de la juridiction militaire en Belgique depuis 1795: tri et conservation d'une précieuse source d'histoire sociale et politique*, p. 27-63). Baudouin Desmaele raakt de bewaarsproblematiek aan van grafische documenten en meer bepaald van affiches (*La conservation des archives graphiques, un problème technique? Petit résumé historique*, p. 65-73). Bernard Desmaele introduceert zijn archiefgids betreffende het Rijksarchief Doornik (*Le guide général des fonds et collections des Archives de l'Etat à Tournai. Réflexions autour d'un travail récent*, p. 75-84). André-M. Goffin brengt een bijdrage over de geporseleinde kaart in Namen (*La carte porcelaine à travers l'exemple Namurois*, p. 85-88). Griet Maréchal analyseert de praktijk van de selectie in provinciearchief en concludeert dat de selectie bijdraagt tot een adequaat informatie- en archiefbeleid (*Selectie van provinciearchief: ramp of zegen?*, p. 89-107), Juul Verhelst evalueert de interuniversitaire opleiding Archivistiek en Hedendaags Documentenbeheer, ontstaan in 1988 (*De interuniversitaire specialisatieopleiding Archivistiek en Hedendaags Documentenbeheer in Vlaanderen (1988-2000)*, p. 89-107) en Jean-Marie Yante de acties van het Rijksarchief inzake de gerechtelijke archieven (*La sauvegarde des archives judiciaires en Belgique. Enjeux, réalisations et projets*, p. 119-137).

Verder brengt afl. 72 ook de handelingen van het colloquium 'Collectievorming en preservatie. Eén beweging? Een gezamenlijke aanpak?' (Brussel, 31 maart 2000), gepubliceerd door Wim De Vos. Ook hier zijn enkele archivistische artikels te vermelden. André Vanrie schetst de aanpak van de archiefselectie en -vernietiging door de Nationale Archieven in het mondiale archieflandschap (*Introduction au 'désherbage' dans les archives*, p. 141-147) en Thierry Delplancq stelt samen met Nancy Ricaille de praktijk van archiefselectie en -vernietiging in het Stads- en OCMW-archief van La Louvière voor (*La destruction d'archives ou comment allier gestion de l'espace et préservation du patrimoine. Quelques pistes de réflexion*, p. 149-166). In de rubriek 'Mengelingen' ten slotte is een typologisch artikel van Guy Dejongh opgenomen. Het geeft een overzicht van de archiefbronnen die van belang zijn voor de studie van de agrarische ontwikkeling in de Oostenrijkse Nederlanden, 1713-1794 (*Bronnen voor de studie van de agrarische ontwikkeling in de Oostenrijkse Nederlanden (1713-1794). Een terreinverkenning*, p. 275-317).

Rond het thema 'vernietiging van archieven' verzamelde Thierry Delplancq een aantal artikelen in afl. 74 (2002). Frank Daelemans (*Archieven: een bedreigd cultureel patrimonium*, p. 7-11) beschrijft kort de gevaren die archieven bedreigen en de internationale acties ter voorkoming van archiefvernietigingen. Rik Opsommer (*Het lepers Stadsarchief en de Eerste Wereldoorlog*, p. 13-25) schetst de lotgevallen van het lepers Stadsarchief dat op 22 november 1914, toen het belfort in brand werd geschoten, vermoed-

delijk compleet in de vlammen opging en de naoorlogse heroprichting van een archiefdienst. De geschiedenis van leper voor 1914-1918 is nu enkel te reconstrueren aan de hand van afschriften, bronnenuitgaven en niet vernietigde archiefbestanden zoals het kasselrijarchief en het OCMW-archief. Claudia Vermaut (*De woelige geschiedenis van het Stadsarchief van Oostende*, p. 27-40) brengt de geschiedenis van het Oostendse Stadsarchief dat in de nacht van 27 op 28 mei 1940 verloren ging na beschietingen en de daarop volgende brand van het Stadhuis en de Stadsbibliotheek. In 1996 werd in Oostende een nieuwe Dienst Archief opgericht. Soortgelijke verhalen worden weergegeven voor de gemeente Schaarbeek (Godelieve Denhaene, *L'incendie de l'hôtel communal de Schaerbeek (1911): répercussion sur la conservation des archives, mise sur pied d'un service central d'archives (1915) et démantèlement de celui-ci (1930)*, p. 41-61) en de stad Doornik (Laurette Locatelli, *Les archives de la ville de Tournai. Destruction, préservation et reconstruction*, p. 63-80). Ook enkele buitenlandse studies zijn in dit verband mee opgenomen: François Gasnault, *Les reconstitutions de l'Etat Civil parisien antérieur à 1860* (p. 81-107); Nathalie Vidal, *Les destructions de la Première Guerre Mondiale: une chance pour les archives du Pas-de-Calais?* (p. 109-122); Jaume Enric Zamora i Escala, *Augustín Durán Sanpere y la salvaguarda de los archivos Catalanes durante la Guerra Civil Española, 1936-1939* (p. 123-142); Ruth Haener, *Tout presse, quand cela brûle. La protection contre les incendies: un rapport sur l'expérience des Archives de l'Etat du canton de Bâle-Campagne (Suisse)* (p. 145-154); Lucie Paquet, *La destruction d'un patrimoine québécois. Une ville en proie aux flammes* (p. 155-176).

Verder publiceert Maria Barbara Bertini met medewerking van Louis Fournier in aflevering 74 (2002) nog een overzicht van de Italiaanse bestuurlijke inrichting, archiefwetgeving en archieforganisatie (*Les archives en Italie*, p. 467-488). Als knelpunten voor de toekomst van het Italiaanse archiefwezen worden opgesomd: het tekort aan gebouwen voor de opslag van de archiefproductie uit de 19de en 20ste eeuw, de nieuwe technologieën ingevoerd door de administraties zonder overleg met de archiefwereld en het gebrek aan opleiding bij de archivariissen inzake deze nieuwe technologieën, en het tekort aan financiële middelen. Slechts 0,6% van de staatsbegroting ging in 2000 naar het Ministerie voor de Cultuurgoederen. (Johan Vannieuwenhuysse).

SA Archives Journal, 43 (2003)

Uitg.: South African Society of Archivists; Red.: SA Archives Journal. P.O. Box 931. Auckland Park, 2006. Republiek van Suid Afrika

ISSN 1012-2796

Aanwezig in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Jaargang 2003 bestaat uit één aflevering, een themanummer gewijd aan 'Preserving Library and Archive materials

in Africa'. Een eerste groep artikelen gaat in op wat archivalisch erfgoed eigenlijk is, hoe en waarom het bewaard en ontsloten wordt en toont aan dat in Afrika de bewaring van de orale traditie noodzakelijk en complementair is aan de bewaring van het geschreven bronnenmateriaal. Een tweede groep artikelen behandelt de bewaring van archief. Elizabeth F. Watson zet de toon met *Preserving our Past/Guarding their future: the role of information professionals in archiving cultural heritage* (p. 1-12). Zij vertrekt vanuit haar ervaring in het Caraïbisch gebied, overloopt de inspanningen die door de Unesco worden gedaan en ziet vier taken voor de 'informatiedeskundige': 1. Het bevorderen van een positieve ingesteldheid ten overstaan van het bewaren en valoriseren van documentair erfgoed, zodat cultuur even belangrijk wordt geacht als bijvoorbeeld recht, wetenschappen, economie en geneeskunde; 2. Het bevorderen van een wettelijk kader ter ondersteuning van het bewaren en blijvend ter beschikking stellen van het cultureel erfgoed; 3. Het bevorderen van door netwerken ondersteunde contacten tussen individuen en instellingen; 4. Het bevorderen van initiatieven inzake tentoonstellingen en erfgoeddagen, zodat het erfgoed zowel voor de huidige als voor de toekomstige generaties beschikbaar is en blijft. In *Preserving our collective memory: an ethical inquiry into the future of the archival tradition in Africa* (p. 13-23) reageert Munyaradzi Felix Murove tegen de zogenaamde *afro-pessimists*, die zeggen dat de informatie over Afrika te kort schiet omdat zij in hoge mate aan de kolonisator schatplichtig is. Deze scepsis ten overstaan van het in de koloniale periode gevormde archief is niet alleen ingegeven door de strijd tegen het kolonialisme, maar ook omdat veel informatie en kennis in Afrika alleen op orale traditie stoelt en dan ook slechts gedeeltelijk op schrift is gesteld. In deze zin is het collectieve Afrikaanse geheugen niet volledig wanneer bij de archieforganisatie geen aandacht wordt geschonken aan de niet neergeschreven kennis. Daarom pleit de auteur in zijn sterk filosofisch onderbouwd artikel voor structurele aandacht door archiefdiensten voor de orale traditie. Hij poneert ook dat het Afrikaans moreel handelen gelijk gesteld kan worden met eerbied voor het geheugen en dit in de context van 'anamnese' ('het zich herinneren'), het reactiveren van het verleden in het heden. Het archief bewaart de herinnering aan het verleden en geeft die door aan de huidige en aan de komende generaties. Zo wordt de archiefdienst een echt brandpunt voor de identiteit van een volk, van een gemeenschap. James Worthington (*Preservation of oral sources: an analysis of the methods employed by the Sinomlando project, university of Natal, for the preservation of oral sources*, p. 33-41) en Martha Mokoena (*The inter-connectedness of oral and non-oral sources: their recording and preservation*, p. 42-51) gaan verder op het thema van de orale bronnen. Het artikel van James Worthington legt vooral de nadruk op het belang van het verzamelen en bewaren van mondelinge getuigenissen om diegenen een stem te geven die vroeger weinig of geen kans kregen om bij te dragen tot het vastleggen van de geschiedenis. De bijdrage van Martha Mokoema gaat in op de relatie tussen geschreven en niet-

geschreven bronnen. Beide artikelen geven nuttige informatie over de methode die bij het optekenen van de orale bronnen werd gebruikt. Ook vindt men er een goede bibliografische oriëntering over het werken met orale bronnen.

Een bijzonder probleem is het bewaren van Archief. Ilse Assmann behandelt in *When preservation is a virtue...* (p. 24-32) de bewaring van audiovisuele (AV) documenten en gaat in op de taken en de problemen waarmee de AV-archivaris wordt geconfronteerd. Judith Mavodza (*Collections care and the National Archives of Zimbabwe: a case for preservation and conservation*, p. 52-57) presenteert de preservatieervaring van de National Archives van Zimbabwe. Patrick Ngulube stelt in *Putting the horse in front of the cart: the role of disaster planning and security in the protection of documentary materials in Africa*, p. 59-68) de noodzaak van een goede ramppreventie centraal. Dit goed gedocumenteerde artikel bevelen wij aan elke archivaris aan. In *Africa and the digital age: opportunities and threats to the preservation of library and archival materials* (p. 69-78) bespreekt Veronica Maele mogelijkheden en moeilijkheden bij het bewaren van gedigitaliseerd bibliotheek- en archiefmateriaal. De auteur waarschuwt voor vooruitgangsoptimisme en wijst erop dat meer dan 70% van de Afrikanen in gebieden leeft waar geen toegang is tot hoogtechnologische informatievoorzieningen. Dit wil echter niet zeggen dat Afrika de moderne informatie- en communicatietechnologie niet nodig heeft, maar de auteur stelt nadrukkelijk dat informatie op elektronische drager in Afrika momenteel zeker geen alternatief kan zijn voor informatie in gedrukte vorm. Wel zal men er om conservatorische redenen moeten nadenken over de wenselijkheid van het digitaliseren van bibliotheek- en archiefmateriaal. Dale Peters gaat in een zeer heldere bijdrage (*Giving form to the future: challenges to preservation in the digital ages*, p. 79-92) in op de uitdagingen die gedigitaliseerde of enkel in elektronische vorm bestaande informatie voor de bewaring en de terbeschikkingstelling inhoudt. Ook onderzoekt hij welke de taken en de verantwoordelijkheden van een bewaarplaats voor digitaal archief moeten zijn. Bij het artikel is een beknopte maar zeer nuttige bibliografie gevoegd. (Gustaaf Janssens).

